

ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Незалежно від форми власності кожне підприємство повинно ефективно використовувати ресурси, раціоналізувати витрачання коштів, що потребує здійснення фінансового планування. Поряд з цим для визначення оптимального розміру податків доцільним є здійснення планування податкових та обов'язкових платежів. Також в умовах негативного впливу чинників ринкового середовища чимало підприємств стикається з проблемою неефективності системи управління, надмірного зростання витрат, падіння фінансових показників, зниження ефективності діяльності, неефективним використанням власних ресурсів, що спричиняє неможливість розрахуватися за свої боргові зобов'язання, своєчасно сплачувати податки до державного та місцевого бюджетів. Все це підтверджує доцільність та важливість здійснення податкового планування.

В умовах змінності ринкового середовища, виникнення кризових явищ важливу роль відіграє дотримання принципу законності в процесі здійснення податкового планування. Адже податкове законодавство постійно змінюється та необхідно слідкувати за його змінами, оновленням нормативних актів та враховувати в роботі підприємства. На великих підприємствах доцільним є створення спеціальної служби, яка буде займатися податковим плануванням, розробляти плани, визначати способи зниження податкового навантаження, аналізувати зміни податкового законодавства, формувати заходи з оптимізації оподаткування, контролювати

правильність нарахування та сплати податкових зобов'язань, здійснювати прогноз податкових зобов'язань. Проте, на думку авторів Шевчук Л. П., Шевчук А. А. створення такого підрозділу вимагає додаткових фінансових витрат на оплату праці, купівлю необхідної техніки, програмного забезпечення. Серед методів планування виділяють: перенесення бази оподаткування; зниження бази оподаткування; відстрочення податкового платежу; диференціювання відносин [5, с. 194–195].

Важливо зауважити, що податкове планування є законним способом зменшення податкового навантаження для підприємств. В процесі здійснення податкового планування доцільним є дотримання ряду принципів, що дозволить мінімізувати податкове навантаження: послідовність (всі дії слід здійснювати послідовно та інструменти податкового планування повинні формувати схему оптимізації); законність (зниження податкового навантаження має здійснюватися у відповідності до діючого законодавства); обачність (не повинно бути ситуацій ухилення від сплати податків, заниження розмірів податкового зобов'язання, що суперечить законодавству); ефективність (витрати на здійснення податкового планування, розробку способів оптимізації податкового навантаження не повинні перевищувати очікувану економію від зменшення розміру податків); поміркованість (зменшення витрат та підвищення вигоди від здійснення податкового планування) [1]. Також в роботі було визначено загальні (статистичні, мікробалансів, моделювання, розрахунково-аналітичні) та спеціальні (делегування податків, заміни відносин, використання облікової політики, розподілу відносин, пільгового суб'єкта господарювання, офшору) методи податкового планування [1].

Автори Голяш І.Д., Романів С.Р., Черешнюк О.М. дотримувалися думки, що саме організаційне забезпечення податкового планування впливає на його ефективність, результативність. Також на великих підприємствах доцільним є створення структурних підрозділів, які будуть займатися

питаннями організації та здійснення податкового планування. Щодо малого та середнього бізнесу, то функції податкового планування має виконувати хоча б один фахівець [3, с. 310-311].

Серед методів оптимізації податкового навантаження на підприємствах слід виділити такі: перехід від загальної до спрощеної системи оподаткування; використання податкових пільг; схеми з давальницькою сировиною; формування статутного капіталу; зміна форми діяльності; застосування податкових канікул; правильне укладання договорів; правильне формування облікової політики [4]. Серед методів зменшення податкового навантаження щодо податку на прибуток слід використовувати: робота з грошовими потоками; оптимізація дохідної частини; збільшення витрат. Автор навів ряд можливостей до отримання податкової економії, а саме: зменшення податку на нерухоме майно; зменшення податку на прибуток; зменшення податку на додану вартість. До шляхів податкової економії віднесено: поєднання спрощеної та загальної системи оподаткування; розрахунок сум податкових платежів на майбутні періоди; застосування лізингових угод; впровадження оптимізаційних схем; використання різних варіантів ставок, об'єктів оподаткування [4].

Автори Вишневський В., Веткін А. дотримувалися думки, що на підприємствах доцільно визначати потребу в податковому плануванні, враховувати розміри підприємства, чисельність працівників, фінансові можливості [2]. Зокрема, було запропоновано диференціацію заходів щодо податкового планування та виділено групу потреб в плануванні: мінімальна потреба (наявність професійного бухгалтера, ведення документації, використання податкових пільг, податкові консультації) при рівні податкового навантаження 10-30%; необхідно (доцільність постійного здійснення податкового планування, його підготовка, наявність кваліфікованого персоналу, залучення послуг спеціалізованої компанії) при рівні податкового навантаження 30-55%; життєво необхідно (робота

податкових консультантів, здійснення податкового аналізу, експертиза всіх заходів, податкове планування є важливим елементом планування діяльності, наявність податкового адвоката, наявність кваліфікованого персоналу) при рівні податкового навантаження 55–80%; при рівні податкового навантаження більше 80% доцільним є зміна сфери діяльності [2].

Для здійснення податкового планування на підприємствах є певні обмеження, серед яких можливість оптимізації податкового навантаження лише за одним видом податку, податкові наслідки визначаються лише після проведення господарських операцій, потребує залучення додаткових фінансових ресурсів для його організації. Задля підвищення ефективності податкового планування на підприємствах підвищується контроль за використанням ресурсів, веденням фінансової звітності, дотримуються норм законодавства, використовуються законні методи оптимізації податкового навантаження, відбувається посилення контролю з боку держави за процесом сплати податків, збільшується число перевірок, контролюється процес сплати податкового боргу, виявляються випадки ухилення від сплати податків.

Здійснення податкового планування на підприємствах дозволить не лише оптимізувати податкове навантаження, але й сприятиме покращенню його роботи, своєчасному виконанню зобов'язань, підвищенню платоспроможності та рентабельності, конкурентоспроможності, економічної безпеки. За умови використання податкових пільг підприємство матиме змогу збільшити виручку від реалізації, прибуток, підвищити обсяги реалізації продукції, скоротити витрати протягом коротко- та довгострокового періоду. Важливу роль при здійсненні податкового планування відіграє організація документообігу, своєчасність сплати податків. Під час оптимізації податкового навантаження існує можливість поєднання загальної та спрощеної системи оподаткування, що здійснюється відповідно до діючого законодавства.

В цілому, організація податкового планування на підприємствах дозволить оптимізувати розмір податкового навантаження, що забезпечить покращення результатів діяльності, зростання конкурентоспроможності. Податкове планування дозволяє здійснювати контроль за використанням, розподілом коштів, оптимізувати розмір податкових платежів, має законний характер, знижує рівень ризику. Одночасно, організація та здійснення податкового планування дозволить запобігти ситуації скоєння податкових правопорушень, визначити законні способи зменшення податкового навантаження. Крім того, більшість підприємств починають переходити від способів ухилення від сплати податків до здійснення податкового планування, що сприятиме своєчасному виконанню зобов'язань, вдосконаленню управління, покращенню фінансового стану, збільшенню прибутку, зміцненню позицій на ринку.

Список використаних джерел

1. Бечко П. К., Лиса Н. В. Податковий менеджмент: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Центр учбової літератури, 2009. 288 с.
2. Вишневський В., Веткін А. Відхід від сплати податків: теорія і практика: монографія. Донецьк: ІНАН України, Інститут економіки промисловості, 2003. 62 с.
3. Голяш І.Д., Романів С.Р., Черешнюк О.М. Податкове планування підприємства як засіб запобігання правопорушенням. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 18. С. 309-313. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/18_2018_ukr/52.pdf (дата звернення: 20.05.2022).
4. Оришин Т. М. Напрями оптимізації податкового навантаження підприємств в контексті податкового планування. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 25. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/314> (дата звернення: 20.05.2022).
5. Шевчук Л. П., Шевчук А. А. Особливості податкового планування для контролю і управління в умовах кризи. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2009. № 5. Т. 2. С. 192-196.